

Jarmila Čihánková (*1925 — †2017)

Spočiatku navštevovala Strednú školu umeleckých remesiel v Bratislave (prof. Ľ. Fulla). 1942 – 1943 študovala na Oddelení kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave (prof. M. Shurmann, J. Mudroch). Štúdiá ukončila v rokoch 1945 – 1950 na Vysokej škole umelecko-priemyselnej v Prahe (prof. Ján Bauch, Antoním Pelc). Po ukončení štúdií v 50. rokoch 20. storočia sa venovala karikatúre, politickej kresbe i grafike. Na prelome 50. a 60. rokov sa začala venovať maľbe v tzv. Skupina 4 (Ol'ga Bartošíková, Jarmila Čihánková, Tamara Klimová, Viera Kraicová). Patrí k protagonistom neokonštruktivistických tendencií v slovenskej výtvarnej tvorbe a je jedným zo zakladateľských členov Klubu konkretistov na Slovensku. Významne sa zapísala do oblasti tvorby tapisérií. Svoj racionálny geometrický program rozvíjala v tvorbe art protivsov. Pôsobila aj ako pedagogička na ŠUP v Bratislave a na Katedre scénografie VŠMU v Bratislave. Vo svojich temperových ilustráciách necháva svojich hrdinov statických, nehybných – a má to význam. Aj štetcom (čo je atypické) tvorí v samotnej kompozícii geometrickú štruktúru s úplnou absenciou ornamentu. Čitateľ sa tak môže sústrediť len na ich výraz okamihu a v hlave rozohrať pokračovanie.

Viera Kraicová (*1920 — †2012)

V rokoch 1940 – 1944 študovala na Oddelení kreslenia a maľovania pri Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave. Od roku 1945 študovala na Akadémii výtvarných umení v Prahe a v rokoch 1952 – 1955 bola asistentkou profesora Jána Želibského na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. V 50. rokoch začala pôsobiť v slobodnom povolání a o pár rokov neskôr sa presťahovala z Modry do Bratislavy, kde si vo výtvarníckej kolónii na Droštárskej ceste vybudovala ateliér. Získala čestné uznania a ceny za ilustrátorskú tvorbu v súťaži Najkrajšia kniha Československa (1966, 1967, 1968, 1975, 1980), Cenu Cypriána Majerníka (1968) a Cenu Ľudovíta Fullu za dlhoročnú ilustrátorskú tvorbu pre deti (1987). Je jednou z najvýznamnejších slovenských výtvarníčok dvadsiateho storočia. Tiež patrila do Skupiny 4, ktorú s ďalšími výtvarníkmi založila v roku 1959. Ilustrácii sa venovala systematicky od polovice 50. až do 80. rokov. Svoju tvorbu založila na sile farebného výrazu, lapidárneho až primitivizujúceho zjednodušenia tvarov a dramatickej štylizácie. Jej diela sú napríklad súčasťou *Babičky* Boženy Němcovej (1965), *Čakanky* Ľudmily Podjavorinskej (1972) či Ovídiových *Premien* (1969).

Anastázia Miertušová (*1927 — †2002)

V rokoch 1949 – 1953 študovala u Ľudovíta Fullu na bratislavskej VŠVU aj na Prírodovednej fakulte Univerzity Komenského. V roku 1971 získala cenu Zväzu slovenských výtvarných umelcov. Vystavovala najmä v rámci hnutia *Kompozícia*, neskôr *Klubu konkretistov* a spoluzakladala Galériu Cypriána Majerníka v Bratislave. Venovala sa maľbe, úžitkovej grafike i geometricky nefiguratívnej plastike. Vytvorila ilustrácie k desiatkam kníh, najmä pre dospelých čitateľov – najčastejšie vo forme koláží. Spájala a tvarovala rôzne materiály tak, že jej knižné diela často pôsobia doslova konštruktivisticky. Nájdeme ich napríklad v *Noci v Lisabone* či v *Troch kamarátoch* Ericha Mariu Remarquea (1966), v *Skúške vodou* Gunnara Ekelöfa (1971) aj v *Zrkadle tieňov* Valerija Briusova (1978).

Nada Rappensbergerová-Jankovičová (*1936)

Po absolvovaní gymnázia v Banskej Štiavnici študovala na Vysokej škole výtvarných umení u prof. Vincenta Hložníka. V roku 1969 viedla skupinu Graphic Art, doteraz mala takmer 60 samostatných a spoločných výstav, ilustrovala viac než 200 kníh. V roku 1978 získala cenu za svoju novelu *Jediné ráno* v súťaži k Roku ženy. Je rovnako ilustrátorkou ako voľnou grafičkou. Jej tvorba sa prelína: tá „voľná“ výrazne ovplyvňuje „tú ilustračnú“. Je zvláštne pozeráť sa na jej ilustrátorské diela – tvorí „príbeh v príbehu“. Je ilustrátorkou s úzkou špecializáciou, nevie podľa zadania meniť štýl, vytvoríť „všetko“. V riekankách by sa stratila. Silná je v silných (a silových) témach: v mýtoch, baladách, tam kde cítiť medzi riadkami smútok. Magické, hlboké, takmer vždy smutné obrazy s charakteristickými predĺženými subtílnymi, éterickými postavami v statickej štylizácii. Z jej kníh môžeme vybrať *Zatmenie ženy Ivana Kupca* (1966), *Vstave žlče* od Jána Ondruša (1968), *Pohromnice* Lýdie V. Gavorníkovej či *Miesto určenia neznáme* od Agathy Christie (1972).

Agneša Sigetová (*1939 — †2004)

V rokoch 1958—1965 študovala na Vysokéj škole výtvarných umení v Bratislave na Oddelení krajinárskeho a figurálneho maliarstva (prof. J. Želibský). Debutovala v roku 1966 v Galérii mladých, bola členkou Slovenskej výtvarnej únie a Spoločnosti voľných výtvarných umelcov. Po roku 1971 vystavovala málo a v snahe anulovať diela, s ktorými nebola úplne spokojná, a tiež zo zúfalstva z márnivosti boja s diktátom doby (sekerou a ohňom) zničila množstvo svojich diel z rokov 1972—1978. Slobodu našla v tvorbe, rozvíjala svoju obrazotvornosť a umenie sa pre ňu stalo únikom. Dospela k presvedčeniu, že „*obraz je zázrak, kúsok neznámeho sveta, ktorý nás posúva do nových galaxií. (...) Obraz je sloboda*“. Jej originalita spočívala v sugestívnej poetike a výrazovej expresivite. Aj tam – v knižkách – bola expresívna až sugestívna, experimentovala s technikou, skúšala nové výrazové možnosti, ako napríklad fotokoláž. Nájdeme ju napríklad v básňach Edith Södergranovej *Jesenná lýra* (1969) či v *Troch knihách nepokoja* Miroslava Válka (1967) alebo aj v *Strašidlách na dobrú noc* od Alfreda Hitchcocka (1968).

Irena Tarasová (*1931)

Študovala v rokoch 1950 – 1955 na Vysokej škole výtvarných umení v ateliéroch Bedricha Hoffstädtera, Dezidera Millyho a Jána Mudrocha. V umeleckej oblasti sa rozhodla pre užšiu špecializáciu svojej tvorby – pre prácu v oblasti knižnej ilustrácie a to predovšetkým k literatúre pre deti. Pre vydavateľstvo Mladé letá ilustrovala množstvo knižiek pre najmenších po-školákov ako leporelá, zbierky veršov, rozprávky, dávne príbehy a moderné rozprávky zo súčasného života detí. Tiež prispievala ilustráciami do populárnych detských časopisov Zornička a Slniečko. Vo svojich ilustráciách sa vyjadrovala výrazne maliarsky – akcentovala farebnosť a dekoratívnosť. Na VŠVU síce skončila monumentálnu maľbu, ale – či už ako ilustrátorka, alebo vo voľnej tvorbe – pracovala najmä s kolážou. Kúsky papiera, látok či čipiek sa stali prostriedkami pre vyjadrenie emócií, pre to, aby sa dostala čo najbližšie k „svojim“ postavám. Z jej diel si okrem kultového *Už ho vezú* od Ľudmily Podjavorinskej (1965) pripomeňme *Ňuňa je sama doma* od Nataše Tanskej (1969), nežný príbeh o dievčatku od Arthura Millera *Jankina prikrývka* (1967), z kníh pre dospelých *Janu Eyrovú* od Charlotte Brontëovej (1968) či *Skamanení vlci* Ahmeta Hromadžiča (1967).

Blanka Votavová (*1933 — †2018)

Študovala na Vysokej škole umelecko-priemyslovej v Prahe, oddelenie filmovej grafiky u profesora A. Hoffmeistera a na oddelení užitej a knižnej grafiky u profesora F. Muziku. V roku 1993 získala ocenenie v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska 1992 za ilustrácie v knihe *Rozum do vrecka 1* a v roku 2006 získala Cenu Ľudovíta Fullu za ilustračnú tvorbu pre deti a mládež. Pôsobila niekoľko rokov ako výtvarná redaktorka vo vydavateľstve Mladé letá. Venovala sa ilustrácii, voľnej grafike, kresbe a art protisu. V jej portfóliu nájdeme viac než päťdesiatku kníh, prevažne pre menšie deti a poéziu. Z grafických techník využívala najčastejšie lept a suchú ihlu. Množstvo z nich je inšpirovaných ľudovou ornamentikou z rôznych kútov Slovenska. Jej pokojné, tlmené, až meditatívne diela môžeme nájsť v *Modrobielom svete* Márie Topolskej (1974), v knihe *Ako dočiahneme slnce* Štefana Žáryho (1979) aj v knihe *Moja Itaka* Beniuca Mihaia či *Štvornohý námorník* od Benna Pludru (1964) alebo vo *Velkej novine o malom chlapcovi* od Octava Pancu-laši (1967) a tiež v nežnej zbierke poézie od Eugèna Guillelica (1972), kde využila techniku linorytu.